

Sortsforsøk i vårraps

Chloé Grieu & Unni Abrahamsen

NIBIO Korn og frøvekster

chloe.grieu@nibio.no

Dyrkingen av oljevekster har variert en del i de siste årene. Oljevekstareale var på 30 000 daa i 2022, en økning fra litt i underkant av 24 000 daa i 2021. Det ble solgt mindre kvanta vårraps frø i 2021/22 enn året før. Salget av vårraps har blitt redusert de siste årene. Salg av høstraps minsket litt også mellom 2020/21 og 2021/22 etter en stor økning mellom 2019/20 og 2020/21. Mengden av høstrapssåfrø som ble solgt i 2021/22 dekker et areal på omtrent 25000 daa. Noe høstrybssåfrø ble solgt i 2021/22 (sorten Arrivé). Mengden av høstrybsfrø som ble solgt dekker et areal på under 1500 daa. En del av det sådde høstoljevekstareale ble harvet opp igjen våren 2022. For høstoljevekster er det enkelte år overliggende frø på gårdene, da forholdene for såing ble dårligere enn en håpet på.

I arealstatistikken oppgis arealet av vår- og høstoljevekster samlet. Det er vanskelig å beregne areal av våroljevekster ut ifra salg av såvare av vår- og høstoljevekster. Ut ifra salget av såvare, fordeler våroljevekstareale seg på rundt 43 % med rybs og 57 % med vårraps. Omtrent samme mengde av vårrybs frø ble solgt de to siste årene, og Synthia var de eneste sorten tilgjengelig på det norske markedet i 2021/22.

Det varierer en del mellom år hvilke sorter av vårraps som er tilgjengelige på det norske markedet. I 2021/22 ble sorten Lagonda mest solgt, etterfulgt av Lumen. Det ble også sådd et mindre volum av Performer (under 1 %). Allerede i 2021 var Lagonda den mest solgte sorten (59 % av rapsfrøet) etterfulgt av Majong (40 %).

Sortsforsøkene i 2022

I 2022 ble det prøvd 7 sorter av vårraps på 5 ulike steder. I hvert forsøk var det 3 gjentak. Sortene Ingrid, Lagonda og Lakritz ble prøvd for andre året. Greta, og Lumen har vært prøvd i flere år. Linjesorten SWZ 2910, som ga lovende resultater i forsøkene i 2020 og 2021, var med også i 2022. Den fikk navnet Edit i 2022. Lagoon er en ny sort som ble testet for første gang i denne forsøksserien. Et forsøk ble plassert i Trøndelag, mens de andre var i de mer tradisjonelle områdene for dyrking av vårraps. Forsøket i Trøndelag ble ikke høstet og analysert i tide for komme med i denne artikkelen. Resultatene i denne artikkelen gjelder dermed for 4 forsøk i Sør-Øst Norge. Det var ikke forsøk med vårrybs i 2022.

En kort oppsummering av så- og høstedata, gjennomsnittlig vanninnhold i frøet ved høsting og avling per forsøk i 2022 er presentert i tabell 1.

Avlingene i 2022 varierte mye mellom stedene. Avlingene i forsøket på Apelsvoll var på omtrent samme nivå som i 2021 (Grieu & Abrahamsen 2022), men avlingspotensialet ble redusert noe på grunn av mye ugras i løpet av sesongen. Tettheten av ugraset forsinket modning noe, og frø ble innhøstet med noe høyt vanninnhold. I forsøket på Romerike måtte vårrapsen konkurrere mot mye meldestokk som påvirket avlingene betydelig. Vanninnholdet ved høsting var imidlertid lavt. Gjennomsnittlige avlinger i forsøkene i Østfold og Buskerud var gode, og høyere enn i 2021 (226 og 281 kg/daa i 2021 henholdsvis). Vanninnholdet i frøet ved høsting var svært lavt i forsøket i Østfold, og

Tabell 1. Noen opplysninger om sortsforsøkene i vårraps i 2022

	Sådato	Høstedata	Vann % v/høst.	Avling kg/daa
NIBIO Apelsvoll, Oppland	25/04	15/09	23,0	245
NLR Øst, Østfold	26/04	02/09	8,0	267
NLR Øst, Romerike	01/05	20/09	13,0	161
NLR Østafjells, Buskerud	03/05	08/09	18,5	307

Tabell 2. Avlinger og vanninnhold fra de enkelte forsøkene med vårrapsorter i 2022

Sort	Avling i kg/daa				Vann % ved høsting			
	Apelsvoll	Østfold*	Romerike	Østafjells	Apelsvoll	Østfold	Romerike	Østafjells
Edit	243	309	153	324	24,6	7,1	11,9	15,9
Greta	241	271	152	265	27,1	7,5	12,3	25,2
Ingrid	252	294	168	277	22,8	8,2	14,7	20,2
Lagonda	240	201	181	311	22,8	7,7	15,1	19,9
Lagoon	238	268	167	321	24,3	8,4	11,7	17,8
Lakritz	253	249	153	334	18,9	9,5	13,2	17,0
Lumen	248	274	151	314	20,6	7,6	12,2	13,6
P-verdi	i.s.	i.s.	i.s.	0,037	0,019	i.s.	i.s.	< 0,001

* 2 gjentak

sammenlignbart med 2021 for forsøket i Buskerud. Det ble ikke observert noe legde eller sjukdommer i de 4 forsøkene. Værforholdene var ugunstige for soppangrep i lengre perioder denne sesongen.

Avlinger og vanninnhold ved høsting i enkeltfelt er presentert i tabell 2, og gjennomsnitt for feltene i 2022 er presentert i tabell 3. Sorten Lakritz ga høyest avling i gjennomsnitt for 4 forsøk (256 kg/daa). Sortene Edit og Lumen ga ganske like avlinger (253 kg/daa), Edit ga høyest avling i forsøket i Østfold (tabell 2). Greta er sorten som ga lavest avling i gjennomsnitt. Det var imidlertid ingen sikre forskjeller i avling mellom de ulike sortene.

Vanninnholdet i frøet ved høsting gir et godt bilde av tidligheten, dersom alle sortene er høstet før vanninnholdet er veldig lavt i de tidligste sortene. Sortenes tidlighet er svært viktig under norske forhold, da innhøsting ofte kan bli seint i september. I gjennomsnitt for de 4 forsøkene i Østlandet var sorten Lumen tidligst. Edit, Lakritz og Lagoon var også av de tidligste sortene (tabell 3). Greta hadde, som i 2021, lengst veksttid. Ingrid og Lagonda hadde middels veksttid i 2022. Det var imidlertid noen forskjeller mellom de ulike forsøkene i 2022. Edit var tidligste sort i forsøket i Østfold, mens Lakritz var senest. Vanninnholdet ved høsting var svært lavt i gjennomsnitt i forsøket i Østfold, og det var ingen sikker forskjell mellom sortene. Det var heller ikke sikker forskjell for vanninnholdet i forsøket på Romerike. Forskjellene mellom sortene var ganske store i forsøket på Apelsvoll. Den seneste sorten i dette forsøket var Greta, mens Lakritz var tidligst sort med 8,2 prosentenheter forskjell i vanninnholdet mellom disse to sortene. Greta

var også den seneste sorten i forsøket i Buskerud, og Lumen var tidligst. Det var også stor forskjell i vanninnholdet mellom disse to sortene i dette feltet (11,6 prosentenheter).

Oljeinnholdet var bra i alle forsøkene, og var over 48 % for alle sortene i gjennomsnitt for 4 forsøk (tabell 3). Lumen var sorten med høyest oljeinnhold, mens Lakritz hadde lavest innholdet. Lumen var også sorten med høyest oljeinnhold i 2021.

Tabell 3. Resultatene fra 4 forsøk i Østlandet i 2022. Forskjellige bokstaver innen samme kolonne indikerer signifikante sortsforskjeller

Sort	Gjennomsnitt 4 forsøk i Østlandet			
	Avling i kg/daa	Vann % v/ høst.	% olje i tørrst.	1000 frøvekt, g
Edit	253	15,6	bc 48,6	bc 4,3
Greta	229	19,0	a 48,7	bc 4,5
Ingrid	244	17,2	ab 49,3	ab 4,7
Lagonda	236	17,2	ab 49,8	a 4,4
Lagoon	247	16,2	bc 49,7	a 4,4
Lakritz	256	15,3	bc 48,3	c 4,5
Lumen	253	14,2	c 50,0	a 4,1
P-verdi	0,285	0,005	< 0,001	< 0,001

6 av 7 sorter i 2022 er prøvd i forsøk i 2 år. Resultatene for disse sortene i gjennomsnitt for 2021 og 2022 er presentert i tabell 4.

Tabell 4. Resultatene av forsøk i 2021 og 2022 for sortene Edit (med navnet SWZ 2910 i 2021), Greta, Ingrid, Lagonda, Lakritz og Lumen. Forskjellige bokstaver innen samme kolonne indikerer signifikante sortsforskjeller

Sort	Gjennomsnitt 8 forsøk Østlandet				
	Avling kg/daa	Vann % v/ høst.		% olje i tørrst.	
Edit	258	13,2	bcd	49,1	bc
Greta	245	16,4	a	49,4	bc
Ingrid	245	15,0	ab	49,6	abc
Lagonda	237	14,5	abc	49,9	ab
Lakritz	260	12,5	cd	49,1	c
Lumen	250	12,2	d	50,3	a
P-verdi	i.s.	< 0,001		< 0,001	

Oppsummering

Nye lovende sorter som ble prøvd for første gang i 2021 i sortsprøvingen har blitt prøvd igjen denne sesongen. I gjennomsnitt for 2 år er sorten Lagonda middels tidlig, og hadde middels gode avlinger. Oljeinnholdet var godt, og tusenfrøvekta var middels høy sammenlignet med de andre sortene i forsøksserien. I 2020/21 og 2021/22 var Lagonda den mest solgte sorten. Lumen og Lakritz er to sorter som er tidligere enn Lagonda. Lumen har høyt oljeinnhold, mens Lakritz hadde høyere tusenfrøvekt. Begge sortene har også høyere avlingsnivå enn Lagonda i gjennomsnitt i 8 forsøk. Edit (som var linjesorten SWZ 2910 i 2021) er også en sort med godt avlingsnivå. Den er middels tidlig, og hadde noe lavere oljeinnhold enn de andre sortene. Værforholdene var ugunstige for soppangrep i 2022, og dette gir lite opplysninger om resistens hos sortene mot storknolla råtesopp.

Referanser

Grieu C. & Abrahamsen U. (2022). Sortsforsøk i vårraps. Jord og Plantekultur 2022. NIBIO BOK 8(2): 130-132.